

AVRUPA PARLAMENTOSU'NUN TÜRKİYE'YE YÖNELİK YAPICI OLMAYAN YAKLAŞIMI

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2019 / 5

28.03.2019

Avrupa Parlamentosunun (AP) Türkiye konusundaki son kararıyla ilgili geçtiğimiz hafta yayımlanan Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) yorumunda belirtildiği gibi, AP 13 Mart 2019 tarihindeki genel kurulunda Komisyonun 2018 Türkiye raporunu kabul etmiştir.[1]

İlk önce, Karar 21. paragrafında, Avrupa Birliği Komisyonuna ve Konseyine, Müzakere Çerçevesine uygun olarak Türkiyeyle üyelik müzakerelerini resmen askıya almasını" tavsiye etmektedir. Dahası, hemen her paragrafında yalnızca hükümete karşı değil, aynı zamanda Türkiye halkına karşı önyargılı, ayrımcı ve tahkir edici tutumunu açıkça gösteren bir duruş ortaya koyuyor.

Türk Dışişleri Bakanlığının söz konusu kararla ilgili basın açıklamasında isabetli biçimde Avrupa Parlamentosunun bu tek taraflı ve hiçbir şekilde nesnel olmayan duruşuna hiçbir değer atfetmiyoruz ve karar bizim açımızdan hiçbir anlam ifade etmemektedir denilmektedir.[2] Basın açıklamasında ayrıca, ABye üyelik, ülkemizin stratejik hedefidir. İlişkilerimizin ana eksenini oluşturan katılım müzakerelerinin askıya alınmasına yönelik çağrı, Avrupa Parlamentosunun vizyoner bir bakış açısından yoksun olduğunu ve ahde vefa ilkesine saygı duymadığını açıkça ortaya koymaktadır. tümceleri yer almaktadır.

Aslında, Avrupa Parlamentosu, ahde vefa ilkesine saygı göstermemenin yanı sıra, Avrupa Adalet Divanı kararlarını da dikkate almamaktadır.

Avrupa Parlamentosu Kararında 1915 olaylarına yapılan atıf

Mahkeme kararlarını görmezden gelen tutumun öne çıkan örneklerden biri, tek taraflı Ermeni anlatılarına dayanan AP'nin 2015 tarihli kararındaki 1915 olaylarına dair ifadelere yapılan atıftır. Karar, giriş paragraflarında, Ermeni soykırımının yüzüncü yılına dair 24 Nisan 2015 tarihli kararını dikkate alarak ifadesine yer vermekte ve bir dipnot aracılığıyla

söz konusu kararın metnine değinmektedir.[3] Daha sonra, 32. paragrafta Türkiyeyi ve Ermenistan'ı ilişkilerini normalleştirmeye davet eder; Türkiye-Ermenistan sınırının açılması, özellikle sınır ötesi işbirliği ve ekonomik bütünleşme yoluyla ilişkileri iyileştirebilir ifadelerine yer verilmektedir.

2015 kararında Avrupa Parlamentosunun 1987 kararına yapılan atıf

Sözde Ermeni Soykırımının Yüzüncü Yılı başlıklı 2015 kararının ikinci giriş paragrafında, 18 Haziran 1987 tarihli, Ermeni meselesine siyasi bir çözüm konusundaki kararını dikkate alarak ifadesi yer almaktadır. Ayrıca, bir dip notu aracılığıyla, Ermeni meselesine siyasi bir çözüm başlıklı kararın metnine atıfta bulunulmaktadır.[4]

1987 kararının metni ve kararla ilgili tartışmaların ayrıntıları Avrupa Komisyonu Resmi Gazetesinde yer almaktadır.[5] Resmi gazeteye göre, Ermeni meselesi konusunun raportörü Belçikalı Parlamenter Vandemeulebroucke idi.[6]

Kararın oylanmasıyla ilgili olarak Resmi Gazetenin 95. Sayfasında aşağıdaki ilgi çekici paragraf yer almaktadır:

> Gündemin bir sonraki maddesi, Vandemeulebroucke raporunda yer alan bir karar için yapılan oylama idi. (Doc. A 2-33 / 87) (2).
> Bay Wedekind, o gün Strazburg'daki Ermenilerden ölüm tehditleri aldığını söyledi.

İnternette yapılan kısa bir tarama, Rudolf Wedekindin CDU (Hristiyan Demokrat Birliği) mensubu bir Alman politikacı olarak 1981den 1989a kadar Avrupa Parlamentosu üyesi olduğunu göstermektedir. Avrupa Parlamentosunun 1915 olaylarına ilişkin kararları konusunda gelecekte yapılacak çalışmalara ilişkin kayıtların sağlıklı olması açısından, Sayın Pulat Tacar tarafından yazılan ve 2005'te Ermeni Araştırmaları dergisinde yayımlanan Avrupa Parlamentosu'nun 1987 Kararı başlıklı makalesinden yapılan aşağıda kayıtlı alıntıya bu bağlamda yer verilmesinde yarar görülmektedir:

> 18 Temmuz 1987'de, Avrupa parlamentosu çeşitli yerlerden gelen Ermeniler tarafından sarıldı. Bir akşam şehir merkezine inen Ermeni grupları, her sokağın köşesine bildiriler astılar. Fransız polisi hiçbir önlem almadı. Oturuma çok az sayıda milletvekili katıldı. Parlamentonun oturumu sırasında, dışarıya yerleştirilmiş bir platforma çıkan Fransız milletvekilleri, yağmurun altında bekleyen göstericilere içerde neler olduğunu açıkladılar. Ermeni tezini destekleyenleri alkışladılar ve böyle yapmayanların sözünü kestiler, soru yağmuruna tuttular. Parlamentoya sızan teröristler bazı parlamenterleri tehdit ettiler. Örneğin Alman Wedekind kürsüye çıktığında, silahla tehdit edildiğini, bunun bir skandal olduğunu ve bu koşullar altında bu konunun ele alınamayacağını açıkladı. O oturumun başkanlığını yapmak üzere kasıtlı olarak seçilen Fransız milletvekili Sosyalist Grup üyesi Bayan Pery bu gelişmeleri duymamazlıktan geldi.[7]

Tehdit altında kabul edildiğini anladığımız 1987 AP kararının 3. ve 4. işlem paragrafları şu şekildedir:

3. Konseyi, mevcut Türk Hükümetinin, 1915-1917 yıllarında Ermenilere karşı işlenen soykırımı kabul etmesi kararını sağlamaya ve Türkiye ile Ermenistan temsilcileri arasında bir diyalog kurulmasını teşvik etmeye davet eder.

4. Mevcut Türk Hükümetinin, Jön Türk hükümeti tarafından işlenen Ermeni halkına yönelik soykırımı kabul etmeyi reddetmesi, uluslararası hukuk ilkelerini Yunanistan ile görüş farklılıklarına uygulamaktaki isteksizliği, Kıbrıstaki Türk işgal kuvvetlerini muhafaza etmesi ve Kürt sorununun varlığını ret etmesinin yanı sıra gerçek parlamenter demokrasinin olmaması ve bu ülkede bireysel ve kolektif özgürlüklere, özellikle de din özgürlüğüne saygı gösterilmemesi, Türkiye'nin Topluluğa katılmasının değerlendirilmesi olasılığının önündeki başa çıkılamaz engellerdir; "

1987 Avrupa Parlamentosu kararıyla ilgili Avrupa Adalet Divanı kararı

İki Fransız vatandaş (Gregoire ve Suzanne Krikorian) ve avukat Phillipe Krikorian tarafından temsil edilen Marsilya'daki Avrupa-Ermenistan Derneği, başvuranların maruz kaldıkları maddi zararın tazmini, diğer hususların yanı sıra, 1915'te Türkiye'de yaşayan Ermenilere karşı işlenen soykırımı kabul etmeyi reddetmesine rağmen Türkiye'ye Avrupa Birliği'ne katılım için aday statüsünün tanınması nedeniyle 9 Ekim 2003 tarihinde Avrupa Adalet Divanına başvurmuşlar ve Mahkemenin aşağıdaki konularda karar almasını talep etmişlerdir :

- Avrupa Parlamentosunun 18 Haziran 1987deki Ermeni meselesine siyasi bir çözüm bulunması konusundaki kararının Avrupa Topluluğunu bağlayıcı yasal gücü olduğunun beyan edilmesi;
- Davalıların, başvuranlara zarar verecek şekilde Topluluk yasalarını ciddi şekilde ihlal ettiklerinin beyan edilmesi;
- Davalıların, başvuranların her birine 1 Avro tutarında tazminat ödemelerinin istenmesi;
- Davalıdan 30 000 Avro, artı faiz olarak değerlendirilen masrafları ödemesinin istenmesi.[8]

Mahkeme kararında, Başvuru sahiplerinin, 9 Ekim 2003 tarihinde Avrupa Toplulukları ilk derece mahkemesi kayıt bölümüne sundukları ayrı bir belgede, özellikle Türkiye Cumhuriyetinin Avrupa Birliğine katılma adaylığının davalı kurumlar tarafından incelenmesi sürecinin askıya alınmasını isteyen geçici tedbirler için başvuruda bulundukları, davalı kurumlar tarafından Avrupa Birliği'ne katılma adaylığı sürecinin devam ettirilmesinin yukarıda belirtilen soykırımın ilgili devlet tarafından önceden onaylanması şartına bağlı kılınmasının istendiği belirtilmektedir.

Davada, davalı taraflardan Avrupa Parlamentosunu Lüksemburgda mukim ve vekil olarak görev yapan R. Passos ve A. Baas; Avrupa Birliği Konseyini vekil olarak görev yapan S. Kyriakopoulou ve G. Marhic; Avrupa Toplulukları Komisyonunu vekil olarak görev yapan Lüksemburgda mukim F. Dintilhac ve C. Ladenburger temsil etmişlerdir.

Mahkeme kararı, bulgular olarak temelde aşağıdaki hususları vurgulamıştır:

> 17. Türkiye Cumhuriyetinin Avrupa Birliğine katılım adayı olarak tanınmasının, Madde 7 EUda yer alan anlamı çerçevesinde, Topluluğun bir kurumu olmayan Avrupa Birliği Konseyinin bir işleminin sonucu olduğu belirtilmelidir. Yukarıdaki 14 üncü paragrafta belirtildiği gibi, yalnızca Topluluk un bir kurumunun davranışı, Topluluk için sözleşme dışı bir sorumluluk doğurabilir. Bu koşullar altında, Türkiye Cumhuriyetine Avrupa Birliğine katılım için aday statüsü tanınmasının, Topluluk adına sorumluluk doğurduğu iddiası reddedilmelidir.
>
> 18. Başvuru sahipleri, Türkiye Cumhuriyetinin Avrupa Birliğinin katılım ortaklığına sahip olmasının, davalı kurumların icraatının 1987 kararına aykırı olması dolayısıyla yasadışı olduğu iddiasına dayanmaktadırlar.
>
> 19. 1987 kararının, herhangi bir zamanda Parlamento tarafından değiştirilebilecek tamamen siyasi nitelikte beyanlar içeren bir belge olduğunu belirtmek yeterlidir. Bu nedenle, ne kararı hazırlayanlar ve ne de daha kuvvetli nedenlerden dolayı diğer davalı kurumlar bakımından bağlayıcı yasal sonuçları olamaz.

Mahkeme, kararın 27. Paragrafında tazminat taleplerinin açıkça temelsiz olduğunu belirtmekte ve kararını aşağıdaki şekilde açıklamaktadır:

> Bu nedenlerle, İLK DERECE MAHKEMESİ, işbu kararı vermiştir: 1. Dava reddedilmiştir. 2. Başvuranlar masrafları karşılayacaktır. Lüksemburg, 17 Aralık 2003.

Davacıların temyiz başvuruları da mahkeme tarafından ret edilmiştir

Bu karar üzerine yukarıda belirtilen iki Fransız vatandaşı (Gregoire ve Suzanne Krikorian) ve avukat Phillipe Krikorian tarafından temsil edilen Marsilya'daki Avrupa-Ermenistan Derneği Avrupa Adalet Divanı'na temyiz başvurusunda bulunmuşlardır.

Mahkemenin bu konudaki kararı (Dördüncü Daire) 29 Ekim 2004 tarihli Avrupa Birliği Resmi Gazetesinde aşağıdaki şekilde yer almıştır. 1. İtiraz reddedilmiştir. 2. Temyiz Edenler temyiz masraflarını karşılayacaktır. [9]

Merhum Ömer Engin Lütem'in mahkeme kararı ve Avrupa Parlamentosu Kararları ile ilgili yapmış olduğu ileri görüşlü yorum

Bu noktada, 6 Ocak 2018 tarihinde vefat eden Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Kurucusu ve Onursal Başkanı (E) Büyükelçi Ömer Engin Lütem tarafından söz konusu mahkeme kararı ile ilgili olarak yapılan aşağıda kayıtlı yorumun hatırlanması uygun olacaktır:

> Bu karar, 1987 Avrupa Parlamentosu kararının Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne

katılmasını engellemeyeceğini açıklığa kavuşturması nedeniyle önem taşımaktadır. Bu nedenle karar, Ermeni aşırılık yanlıları için ciddi bir yenilgidir. Ancak bu karar gelecekte Avrupa Parlamentosu'nun 1987 kararına benzer kararlar vermesini engellemeyecektir.[10]

Avrupa Parlamentosu en son kararıyla bizi şaşırtmamıştır. Avrupa Adalet Divanı kararını görmezden gelmiş ve Türkiye'ye ve Türklere karşı önyargılı, pervasızca taraflı tutumunu göstermeye devam etmiştir. Bizler, gerçeklerin ortaya çıkması konusundaki kararlılığımızı koruyacağız.

Bu arada, kısa vadede Avrupada ve Avrupa Parlamentosu'nda öne çıkan durum itibariyle, böyle parlamentoya sahip bir AB'ye, Bavyera Hıristiyan Sosyal Birliği'ne mensup bir siyasetçi olan Manfred Weber gibi bir şahsiyetin başkan olarak yakışacağını da belirtmek gerekir.

**Bu analiz yazısının aslı İngilizce olarak kaleme alınmıştır.*

***Fotoğraf: https://www.dailysabah.com/*

[1] Teoman Ertuğrul Tulun, The European Parliament Resolutıon and the Terrorist Attack at Christchurch., *Center For Eurasian Studies (AVİM)*, 15 Mart 2019, blm. Commentary, 2019/22, https://avim.org.tr/en/Yorum/THE-EUROPEAN-PARLIAMENT-RESOLUTION-AND-THE-TERRORIST-ATTACK-AT-CHRISTCHURCH; European Parliament resolution of 13March 2019 on the 2018 Commission Report on Turkey (2018/2150(INI)) (European Parliament, 13 Mart 2019), P8_TA-PROV(2019)0200, http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2019-0200+0+DOC+PDF+V0//EN.

[2] No: 52, 13 March 2019, Press Release Regarding the European Parliaments Resolution Regarding 2018 Report on Turkey (Republic of Turkey Ministry of Foreign Afars, 15 Mart 2019), 52, http://www.mfa.gov.tr/no_52_-avrupa-parlamentosu-2018-turkiye-raporu-hk.en.mfa.

[3] European Parliament resolution of 15 April 2015 on the centenary of the Armenian Genocide (European Parliament, 15 Nisan 2015), P8_TA(2015)0094, http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0094+0+DOC+XML+V0//EN.

[4] Armenian Question, *Official Journal of the European Communities* 30 (20 Temmuz 1987): 93.

[5] Pulat Tacar, Avrupa Parlamentosunun 1987 Yılında Aldığı Ermeni Sorununa Siyasal Çözüm Başlıklı Kararın Öyküsü, *Ermeni Araştırmaları*, Sayı 18 (Yaz 2005): 63. Emekli Büyükelçi Pulat Tacar bu milletvekilini şu şekilde tarif ediyor: O sırada aşırı sağcı, milliyetçi ve ırkçı olduğu bilinen Vlamski Blok partisinin bir üyesi olan Belçikalı Parlamenter Sayın Vandemeulebrouckeu Ocak 1985te raportör olarak atanmasını takip eden günlerde öğle yemeğine davet ettim.

[6] Tacar, Avrupa Parlamentosunun Ermeni Meselesine Siyasi Çözüm Başlıklı 1987 Kararının Hikayesi, 60-73.

[7] Tacar, 63.

[8] Order Of The Court Of First Instance 17 December 2003: In Case T-346/03 (Court of Justice of the European Union, 17 Aralık 2003), 8, T-346/03, http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=48869&doclang=EN.

[9] Order Of The Court (Fifth Chamber)of 1 October 2004in Case C-379/03 P: Rafael Pérez Escolar v Commission ofthe European Communities (Official Journal of the European Union, 22 Ocak 2005), 2005/C 19/19), https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:019:0010:0011:EN:PDF.

[10] Ömer Engin Lütem, Facts and Comments, *Review Of Armenian Studies* 2, sy 6 (2004): 24.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "AVRUPA PARLAMENTOSU'NUN TÜRKİYE'YE YÖNELİK YAPICI OLMAYAN YAKLAŞIMI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2019 / 5. Mart 28. Erişim Kasım 20, 2026. https://www.avim.org.tr/tr/Analiz/AVRUPA-PARLAMENTOSU-NUN-TURKIYE-YE-YONELIK-YAPICI-OLMAYAN-YAKLASIMI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır